

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра диференціальної та спеціальної психології

(повна назва кафедри)

Д и п л о м н а р о б о т а

магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **«Особливості переживання стресу у осіб з різним рівнем психологічного благополуччя»**
«Features of stress experience in individuals with different levels of psychological well-being»

Виконала: студентка денної форми навчання

спеціальність 053 Психологія

Іванова Дарія Ігорівна

Керівник: д. психол. н. професор Родіна Н.В.

Рецензент: д. психол. н. професор Цільмак О.М.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 5 від 05.12.2018 р.

Захищено на засіданні ЕК № 2

протокол № від . 2018 р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Родіна Н.В.

Голова ЕК

(підпис)

Якупов П.А.

Одеса – 2018

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОБЛЕМИ СТРЕСУ ТА ЙОГО ПОДОЛАННЯ У КОНТЕКСТІ ФЕНОМЕНУ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ.....	7
1.1. Сучасні концепції стресу та його подолання у психології.....	7
1.2. Благополуччя особистості та його види.....	20
1.3. Актуальні загрози психологічному благополуччю в умовах трансформаційного суспільства	28
Висновки до першого розділу.....	33
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕЖИВАННЯ СТРЕСУ	35
2.1. Організація емпіричного дослідження.....	35
2.2. Методи емпіричного дослідження	37
Висновки до другого розділу.....	48
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕЖИВАННЯ СТРЕСУ У ОСІБ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ.....	50
3.1. Дослідження динаміки благополуччя і подолання стресів, що виникають під час навчання у ВНЗ.....	50
3.2. Вивчення особливостей благополуччя як детермінант копінгу (моделювання структурними рівняннями).....	74
Висновки до третього розділу.....	86
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	92
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Актуальність дослідження даної тематики з роками все зростає, що зумовлено багатьма причинами. Так, за умов соціальної трансформації, людина неминуче стикається із соціальними, економічними, технічними та екологічними змінами, що здійснюються навколо; нестабільними політичними та соціально - економічними умовами у країні, що безумовно чинить стресовий вплив і вимагає від неї винахідливості по відношенню до стратегій щодо реагування на нього. Іншими словами, розвиненої системи копінг – реагування. З огляду на це, формування концепцій стресу зазнало розвитку у контексті багатьох теорій та моделей, які не є узгодженими одне з одним, однак кожна з яких внесла значний вклад у питання розуміння сутності проблеми стресу та його переживання.

Починаючи з моменту вступу до ВНЗ, та протягом усього процесу навчання, студент неминуче стикається із різноманітними стресовими впливами, що спонукають до винахідливості у процесі адаптації до мінливих умов життєдіяльності та засвоєння нових ролей, а також модифікації старих. На сьогоднішній день у літературі існує чи мало підтверджень тому, що хронічний стрес є чи не постійним супутником студентського життя. Причина цього полягає як у нюансах процесу навчання, так і у наявності фінансових, житлових та інших проблем у вказаній соціальної категорії, що й зумовлює актуальність вивчення стресу та процесів його подолання на прикладі студентів ВНЗ.

Так першим почав використовувати цей термін Г. Сельє. І надалі проблема стресу та його переживання досліджувалася у працях таких зарубіжних вчених, як: У. Кеннон, Л. Мерфі, Р. Лазарус, Р. Шварцер, Е. Грінглас, Т.Д. Вільсон і Д.Т. Джилберт, М. Лаад, М. Штробе і Г. Шут, Е. Скіннер, Дж. Велборн, А. Духачек та К. Келтінг та ін. На вітчизняних теренах дослідженням даної тематики займалися такі вчені, як: Н.В. Родіна,

Б.В. Бірон, С.І. Лазуренко, О.В. Киричук, В.Ф. Колеснікова, О.П. Смірнова, Л.Б. Розанов, Л.Б. Наугольник та ін.

В усі часи людина прагнула почувати себе щасливою. Таке прагнення можна віднести до одвічних цілей, що прямують з кожним із нас скрізь всі події й переживання уздовж нашого особистого життєвого шляху. Так, психологічне благополуччя є вкрай важливим компонентом здорової особистості в цілому. З огляду на це, поняття «психологічного благополуччя» є актуальними задля вивчення його у рамках психологічної науки, відкриваючи перед нами ще одне суттєве питання щодо того, у чому саме полягають особливості переживання стресу у осіб з різним рівнем психологічного благополуччя?

Дослідженням феномену психологічного благополуччя займалися такі вчені, як: Н. Бредбурн, Е. Дінер, К. Ріфф; А. Вотерман та А.А. Кронік, К. Фредерік, Р. М. Район та Е. Л. Дісі, П. П.Фесенко та Т.Д. Шевеленкова та ін.

Мета дослідження – визначення особливостей переживання стресу та його подолання у осіб з різним рівнем психологічного благополуччя.

Для досягнення поставленої мети, було визначено наступні **завдання дослідження**:

1. Провести теоретичний аналіз досліджень проблеми стресу та його подолання у контексті феномену психологічного благополуччя особистості;
2. Проаналізувати динаміку психологічного благополуччя і подолання стресів, що виникають під час навчання у ВНЗ;
3. Виявити за допомогою структурного моделювання детермінанти схильності до певних стратегій переживання стресу в залежності від рівню благополуччя особистості.

Об'єкт дослідження – переживання стресу та його подолання.

Предмет дослідження – особливості переживання стресу у осіб з різним рівнем психологічного благополуччя.

Методи дослідження:

1. Анкетування (з метою встановлення соціально-демографічних характеристик вибірки);
2. Тестування за допомогою наступних методик:
 - 2.1. Методика «Шкали психологічного благополуччя» (ШПБ) К. Ріфф;
 - 2.2. Опитувальник способів подолання. (англ. Ways of Coping Questionnaire - WOCQ) у адаптації Н.В. Родіної;
 - 2.3. «Опитувальник проактивного копіngu» Е. Грінгласс (PSI) у адаптації Б.В. Бірона;
 - 2.4. Опитувальник «Стресових подій студентського життя» Б.М. Гадзелло, Д.В. Гінтер, Г.Л. Фулвуд (SLSI);
 - 2.5. Опитувальник «Шкала соціального благополуччя» К. Кіза;
3. Математико статистична обробка даних за допомогою критеріїв Є.І. Пустильника та Краскала – Волліса, а також моделювання структурними рівняннями. Обробка даних здійснювалась за допомогою статистичних програм IBM SPSS Amos та IBM SPSS Statistics.

Опис вибірки. Вибірку склали студенти з першого по п'ятий курс, що навчаються за спеціальністю психологія, віком від 17 до 24 років. Загальна кількість піддослідних складає 124 особи.

База проведення емпіричного дослідження. Емпіричне дослідження проводилось у місті Одеса, на базі ФПСР ОНУ імені І.І. Мечникова.

Апробація. Результати даної роботи були обговорені на:

1. Всеукраїнській курсантсько-студентській науково-практичній конференції «Національна безпека України: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення»;
2. 74-й звітній студентській науковій конференції Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, присвяченій 153-й річниці університету;

3. Міжнародній науковій конференції «Дев'ять Сіверянські соціально-психологічні читання» у місті Чернігові із подальшою публікацією результатів.

4. Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Психологія» (Теоретична та прикладна психологія) у місті Переяслав-Хмельницькому, де посіла 17-те місце.

Структура роботи: робота обсягом в 124 сторінки. Загальний обсяг основного тексту становить 91 сторінку. Робота складається з вступу, теоретичної, методологічної та емпіричної частини і висновків, та включає три розділи, перший з яких містить 3 підрозділи, а другий та третій – по 2 підрозділи. Робота містить 18 рисунків, 12 таблиць та 27 додатків. Список використаної літератури містить 62 джерела.

ВИСНОВКИ

Аналіз теоретичних підходів до вивчення проблеми стресу та його подання у контексті феномену психологічного благополуччя, показав, що дослідження даної теми є дуже актуальними з огляду на особливості існування особистості за умов трансформаційного суспільства, що характеризується наявністю певних загроз психологічному благополуччю, чинячи стресовий вплив і тим самим вимагаючи від сучасної людини розвиненої системи копінг – реагування. Однак, особливий нюанс щодо наявності різного ступеню вираженості певних аспектів благополуччя, у людей, що не дивлячись на схожість стресового впливу, схильні долати його із різним рівнем успішності, висунуло на передній план питання щодо виявлення певних факторів психологічного благополуччя, як детермінант нахилу до певного типу долаючої поведінки.

З метою вирішення завдання стосовно організації та проведення дослідження динаміки психологічного благополуччя і подолання стресів, що виникають під час навчання у ВНЗ, було обрано наступні методики: опитувальник «Шкала психологічного благополуччя» К. Ріфф, опитувальник «Шкала соціального благополуччя» К. Кіза, Опитувальник способів подолання «WOCQ» у адаптації Н.В. Родіної, опитувальник проактивного копіngu Е. Грінгласс «PSI» у адаптації Б.В. Бірона та опитувальник «Стресових подій студентського життя» (SLSI), а також спеціально розроблену у рамках даного дослідження анкету. Після чого було проведено математичну обробку отриманих результатів за допомогою програми IBM SPSS Statistics, з використанням критеріїв Є.І. Пустильника, Краскала – Волліса, а також наглядної ілюстрації виявлених відмінностей на графіках. На основі чого було виявлено наступне: суттєві відмінності між групами піддослідних спостерігаються з приводу оцінки тиску з боку обстави. А також таких факторів психологічного благополуччя, як: особистісний розвиток, цілі в житті та самосприйняття. Не менш значущими були

розбіжності, виявлені за такими факторами соціального благополуччя, як: соціальне прийняття, соціальна актуалізація, узгодженості із суспільством та соціальний внесок. Серед методик, спрямованих на діагностику механізмів копінг-реагування, суттєві відмінності були виявлені за такими показниками, як поведінкова розрядка та реактивний копінг – пошук підтримки. Усі описані фактори продемонстрували досить схожу динаміку, зі схильністю до зменшення, починаючи із другого курсу та подальшими змінами, аж до остаточного зростанням у групі студентів п'ятого курсу. При чому, виключення складає тільки показник реактивного копінгу – пошук підтримки, за якою було виявлено зворотно пропорційну тенденцію із зростанням після першого курсу, подальшою хвилюобразною динамікою зростання – спаду, із досягненням найнижчої своєї точки у студентів п'ятого курсу. Подібні розбіжності між п'ятьма групами піддослідних демонструють динаміку вищезгаданих показників протягом часу у п'яти групах випробуваних студентів.

Наступним чином, було здійснено структурне моделювання детермінації схильності до певних стратегій переживання стресу в залежності від рівню благополуччя за допомогою програми IBM SPSS Amos, аби мати змогу більш чітко й переконливо розставити акценти у взаєминах факторів благополуччя та певних стратегій реагування на стрес.

Таким чином, було виявлено наступне: одними із найбільш детермінованих з боку благополуччя постають такі варіанти реагування на стрес, як: фокусування на позитиві; прийняття бажаного за дійсне; проактивний копінг; реактивний копінг – пошук підтримки або уникання, а також емоційні, поведінкові та когнітивні реакції на стресовий вплив. При чому, наявність високо показнику об'єктивного матеріального становища виступає у якості детермінанти обрання стратегії фокусування на позитиві, а соціальна актуалізація та узгодженість із суспільством виступають як детермінанти прихильності до стратегії прийняття бажаного за дійсне. У свою чергу, детермінантою стратегій проактивного копінг – реагування

виступають такі фактори психологічного благополуччя особистості, як: самосприйняття, керування оточенням, ціль в житті та особистісне зростання. Також певний вплив на схильність до даного типу реагування чинить матеріальний стан, здебільшого – об'єктивний. У той час, як детермінантами реактивного копіngu постають такі складові соціального благополуччя, як соціальна актуалізація та узгодженість із суспільством. Де у разі наявності також сприйняття власного матеріального стану як не досить благополучного просліджується нахил до вибору стратегії пошуку підтримки, у разі відсутності такого фактору більш вірогідним є нахил до обрання стратегії уникання. У якості детермінант комплексу емоційних реакцій на стрес виступають соціальне благополуччя (негативний зв'язок) та психологічне благополуччя (позитивний зв'язок). Також істотним є вплив таких факторів, як об'єктивний (негативний зв'язок) та суб'єктивний (позитивний зв'язок) матеріальний стан. Комплекс поведінкових реакцій виявився детермінованим збоку як психологічного благополуччя (негативний зв'язок) так і благополуччя соціального (позитивний зв'язок), а також негативного суб'єктивного уявлення про власний матеріальний стан. Не менш зумовленим з боку благополуччя виявився комплекс когнітивних реакцій на стрес, що детермінований соціальним благополуччям (позитивний зв'язок) та психологічним благополуччям (негативний зв'язок), де на передньому плані із чинників когнітивного реагування на стрес знаходиться такий фактор психологічного благополуччя, як самосприйняття. Також, варто відмітити, що найбільш сильний зв'язок між рівнем благополуччя та реакціями на стрес виявлено у випадку комплексу когнітивних та поведінкових реакцій. Таким чином, можна зробити висновок, що благополуччя чинить досить суттєвий вплив на обрання особистістю тієї чи іншої стратегії реагування на стресовий вплив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агафонов А.Д. Трансформационное общество на современном этапе как объект правовых преобразований / А.Д. Агафонов. – 2014 – № 5. – С.196 – 198.
2. Бенко Е.В. Обзор зарубежных публикаций, посвященных исследованию благополучия / Е.В. Бенко // Вестник ЮУрГУ, серия «Общая психология, психология личности, история психологи». – 2015. - № 2.–С.5-13
3. Бессонова Ю.Б. О структуре психологического благополучия. Психологическое благополучие в современном образовательном пространстве / Ю.Б. Бессонова. – 2013. - №2 - С.30-35
4. Бірон Б.В. Проактивне подолання стресових ситуацій особистістю: дис. на здобуття канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Б.В. Бірон – Одеса, 2015. - 197с.
5. Бірон Б.В. Роль проактивного копінг-ресурсів у формуванні реакцій на стреси студентського життя// Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. – Київ, 2013. – Том. 11. – Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 7. – Частина 1. – Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2013 – С. 69-77.
6. Бочарова Е.Е. О субъективном благополучии личности в аспекте социально – психологической адаптации / Е.Е. Бочарова // Психология и педагогика. – 2009. - № 2 (6). – С.19-21.
7. Брэдберн Н. Структура психологического благополучия / Н. Брэдберн // Ярославль: Инфра. - 2005. - №8 – С.13 с.
8. Водопьянова Н.Е. Психология стресса / Н.Е. Водопьянова. – СПб.: Питер, 2009. – С. 329
9. Гаврилюк В.В., Трикоз Н.А. Динамика ценностных ориентаций в период социальной трансформации / В.В. Гаврилюк, Н.А. Трикоз. – 2001. - №3. – С.96 – 104.

10. Дзоз В.О. Гуманітарні відносини як предмет державного регулювання / В.О. Дзоз // Філософський альманах інституту імені Г.С.Сковороди. – 2005. - №47. – С. 3.
11. Дубовик Ю. Б. Исследование психологического благополучия в пожилом и старческом возрасте / Ю. Б. Дубовик // Психологические исследования. – 2011. - № 1(15). – С.17.
12. Ильин, Е.П. Различия в копинг-стратегиях (преодолевающим поведением) и в использовании защитных механизмов / Е.П. Ильин / Психология индивидуальных различий. - СПб.: Питер, 2004. - С. 412-431.
13. Козьмук Н.І., Канцір І.А. Трансформаційні процеси у фінансовому секторі України / Н. І. Козьмук, І.А. Канцір. – 2017.– №32.–С.14
14. Ламажаа Ч.К. Архаизация общества в период социальных трансформаций / Ч. К. Ламажаа. – 2011. - №3. – С.35 – 40.
15. Орлова Д.Г. Психологическое и субъективное благополучие: определение, структура, исследования (обзор современных источников) / Д.Г. Орлова. – 2015. - №7 - № С.28-36.
16. Осин Е.Н. Чувство связности как показатель психологического здоровья и его диагностика. / Е.Н. Осин – Психологическая психодиагностика №3, 2007. – 25 с.
17. Осин Е.Н., Леонтьев Д.А., Буровихина И.А. Паттерны саморегуляции и психологического благополучия в подростковом возрасте / Е.Н. Осин, Д.А. Леонтьев, И.А. Буровихина. – 2009. - №1.- С. 266-271.
18. Плиско О.О., Халілова – Чуваєва Ю.А. Феномен бюрократії у трансформаційному суспільстві / О.О. Плиско, Ю.А. Халілова – Чуваєва. – 2014. - №7. – С. 2.
19. Попова І.В. Трансформаційне суспільство як середовище безпечного розвитку / І.В. Попова. – 2011 – № 126. – С.15-22.
20. Ри Шин Хян Особенности понимания счастья у людей с разным уровнем психологического благополучия/ Хян Ри Ши // Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова. – 2014. – № 6. – С. 265–267.

21. Родіна Н.В. Опитувальник WOCQ в адаптації С.І. Хаїрової. Психометричний аналіз і альтернативна факторна модель / Н.В. Родіна // Актуальні проблеми психології. – 2010. – Т.12, В.10, Ч.2. – С. 340-350.
22. Родіна Н.В. Психологія копінг-поведінки: Системне моделювання: дис. докт. псих. наук: 19.00.01 / Н. В. Родіна. – Київ, 2013.– 407с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/4098>
23. Родіна Н.В. Психологія копінг-поведінки: системне моделювання: монографія / Н. В. Родіна. – Одеса: видавець Б. В. Вікторович, 2011. – 364 с.
24. Селигман М. Путь к процветанию. Новое понимание счастья и благополучия / М. Селигман. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 440 с.
25. Селье Г. Стресс без дистресса. / Г. Селье — М.: Прогресс, 1979.— 126с.
26. Сенгеева О.Л. Современные подходы к изучению психологического благополучия и совладающего поведения / О.Л. Сенгеева. – 2012. - №5. – С.28-29.
27. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии / Е.В.Сидоренко – СПб. : Издательство «Речь», 2000 – 49 – 54 с.
28. Фомина О.О. Факторы и возможные типы психологического благополучия личности / О.О. Фомина // Акмеология образования. Психология развития. – 2016 - № 2(8) – С. 170.
29. Церковский А.Л. Современные взгляды на копинг-проблему / А.Л. Церковский. – 2006. - №3- С.7.
30. Четверик-Бурчак А.Г. Опис та адаптація опитувальника «шкала соціального благополуччя» К.Кіза / А.Г. Четверик-Бурчак // Вісник Харківського національного університету. – 2014. - №1099 –С.28 – 30 с.
31. Шевеленкова Т.Д., Фесенко П. П. Психологическое благополучие личности (обзор концепций и методика исследования) // Психологическая диагностика. - 2005. - № 3. - С. 95-129

32. Bolger N. Coping as personality process: A prospective study / N. Bolger // *Journal of personality and social psychology.*—1990.—V.59.—P.525-537.
33. Bradburn N.M. The structure of psychological well-being / N.M. Bradburn // *Chicago: Aldine* - 1969.- P.3 -14.
34. Brown T. *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research.* The Guilford Press / T. Brown, 2006 – NY, London. - 475p.
35. Byrne, B.M., *A primer of LISREL: Basic applications and programming for confirmatory factor analytic models* / B.M. Byrne // Springer-Verlag, New York. - 1989. - P.184
36. Disabato D., Goodman F., Kashdant T. *Different Types of Well-Being? A Cross-Cultural Examination of Hedonic and Eudaimonic Well-Being* / D. Disabato, F. Goodman, T. Kashdant. – 2009. – P.8-11.
37. Deci E.L. Hedonia, Eudaimonia, and Well-being: An Introduction / E.L. Deci, R.M. Ryan // *Journal of Happiness Studies* – 2008. – 9. – P. 1-11.
38. Diener E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin* / E. Diener. – 1984. - V.95. - P.542– 575.
39. Diener E., Emmons R.A., Larsen R.J. *The Satisfaction With Life Scale* / E. Diener, R.A. Emmons, J. Larsen // *J. of Personality Assessment.* - 1985. - V.49. - P. 71—75.
40. Duhachek A., Kelting K. *Coping repertoire: Integrating a new conceptualization of coping with transactional theory* / A. Duhachek, K. Kelting // *Journal of Consumer Psychology.* - 2009. - V.19. - P.473–485
41. Folkman S. *An analysis of coping in a middle-aged community sample.* / S. Folkman, R.S. Lazarus // *Journal of Health and Social Behavior.* – 1980. - № 21(3). – P. 219-239.
42. Folkman S. *Ways of Coping Questionnaire* / S. Folkman, R.S. Lazarus - Palo Alto, CA: Consult. Psychol. Press, 1988. – 33 p.
43. Gadzella, B.M. *Student-life Stress Inventory.* / B.M. Gadzella, H.L. Fullwood, D.W. Ginther // *Texas Psychological Convention.* – ERIC. - San Antonio, 1991. – P.345-350.

44. Goyal M., Sibinga M.S., Rowland-Seymour A. (2014) Meditation Programs for Psychological Stress and Well-being. A Systematic Review and Meta-analysis / M. Goyal, M.S. Sibinga, A. Rowland-Seymour // Department of Medicine, The Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland. – 2014. – P. 84.
45. Greenglass E. Proactive coping. Beyond coping: Meeting goals, vision, and challenges. / E. Greenglass, E. Frydenberg // London: Oxford University Press. — 2002. — V.3. — P.37-62.
46. Huta, V., & Waterman, A.S. Eudaimonia and its distinction from Hedonia: Developing a classification and terminology for understanding conceptual and operational definitions / V. Huta, A.S. Waterman // Journal of Happiness Studies. – 2014. -V.14. - P. 1425–1456.
47. Kline, R.B., Principles and Practice of Structural Equation Modeling (2nd Edition ed.) / R.B. Kline // New York: The Guilford Press. – 2005. – P.427.
48. Lahad M, Ayalon O, Shacham M. The "BASIC Ph" Model of Coping and Resiliency: Theory, Research and Cross-Cultural Application / M. Lahad, O. Ayalon, M. Shacham // Jessica Kingsley Publishers. – 2012. – P. 281.
49. Lazarus R.S. Psychological stress and the coping process / R.S. Lazarus. - New York: McGraw-Hill, 1966. – 466 p.
50. MacCallum, R.C., Browne, M.W., & Sugawara, H.M. Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. Psychological Methods / R.C. MacCallum, M.W. Browne, & H.M. Sugawara. – 1996. – V.1. - P.130-149
51. Marsh, H.W., & Hau, K.T. Assessing goodness of fit: Is parsimony always desirable?/ H.W. Marsh, K.T. Hau //The Journal of Experimental Education. – 1996. – V.64. – P.364-390
52. Murphy L.B. The widening world of childhood / L.B. Murphy // New York Basic Books. - 1962. — 399p.
53. Ryan R.M., Huta, V., & Deci, E.L. Living well: A selfdetermination theory perspective on Eudaimonia/ R.M. Ryan, V. Huta, E.L. Deci //Journal of Happiness Studies. – 2008. – V.9. - P.139–170

54. Ryff, C. D. (2014). Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of Eudaimonia/ C. D. Ryff // *Psychotherapy and Psychosomatics*. – 2014. – V.83. – P.10–28.
55. Ryff, C.D., & Keyes, C.L.M. The structure of psychological well-being revisited/ C.D. Ryff, C.L.M. Keyes // *Journal of Personality and Social Psychology* – 1995 – V.69. - P.719–727.
56. Seligman M., Csikszentmihalyi M. Positive Psychology: An Introduction /M. Seligman, M. Csikszentmihalyi // *American Psychologist*. – 2000. – V. 5(1). - P.5-14.
57. Short J. The social fabric at risk: toward the social transformation of risk analysis. American Sociological Association / J. Short // Washington State University. – 2013. – P.34
58. Stroebe M., Schut H. The dual process model of coping with bereavement: rationale and description / M. Stroebe, H. Schut // *Death Studies*. - 2010 – V.23(3), P.197-224
59. Waldron S. Measuring Subjective Wellbeing in the UK / S. Waldorn //Working Paper. - 2010.
60. Waterman, A.S. Reconsidering happiness: A eudaimonist's perspective / A.S. Waterman //The *Journal of Positive Psychology*. – 2008. – V.3. – P.234–252.
61. Watson, D., Clark L. A., & Tellegen, A. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales / D. Watson, L.A. Clark, & A. Tellegen // *Journal of Personality and Social Psychology*. – 1988. – V.13. –P.36.
62. Wilson T.D. and Gilbert D.T. Explaining Awa. A Model of Affective Adaptation. *Perspectives on Psychological Science* / T.D. Wilson and D.T. Gilbert. – 2013. – P. 7-14.